

T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ
DİŞ HEKİMLİĞİ FAKÜLTESİ

ENGELSİZ DİŞLER ÇALIŞTAYI
SONUÇ KİTAPÇIĞI

17 Ekim 2019

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ	2
ÇALIŞMA GRUPLARI SONUÇ RAPORLARI	4
ÇALIŞTAY SONUCU	12
ÇALIŞTAY YÖNETİM VE YÜRÜTME KURULU	12
ÇALIŞTAY PROGRAMI	13
ÇALIŞMA GRUPLARI	15
KATILIMCI LİSTESİ	16

T.C.
MERSİN ÜNİVERSİTESİ
17 Ekim 2019

ENGELSİZ DİŞLER ÇALIŞTAYI
SONUÇ KİTAPÇIĞI

1. GİRİŞ

Özel gereksinimli bireylerin ağız bakımının ve diş tedavilerinin uygulanmasında meydana gelen aksaklıkların giderilmesi, var olan imkanların faydalı kullanılması ve özel gereksinimli bireylere yönelik tedavi yöntemlerinin geliştirilmesi için alanında ilk olan 1. Engelsiz Dişler Çalıştayı, 17 Ekim 2019 tarihinde Mersin Üniversitesi Prof. Dr. Uğur Oral Kültür Merkezi'nde yapılmıştır.

Engelsiz Dişler Çalıştayı'nda Sağlık Bakanlığı, Mersin Kamu Hastaneleri Birliği, Belediye Başkanlıkları, Üniversiteler, Sivil Toplum Örgütleri ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarından katılanlar ile özel gereksinimli bireylerin ağız bakımının ve diş tedavilerinin sağlanmasında yaşanan sorunlar multidisipliner bir bakış açısıyla ele alınarak etkili ve çözüm odaklı bir çalıştay sonuç raporu düzenlenmiştir.

1.1. AMAÇLARI

- Özel gereksinimli bireylerin diş tedavilerinin niteliği, niceliği ve bu bireylere sağlanan hizmetler ile ilgili mevcut durumun belirlenmesi,
- Türkiye'de örgün ve yaygın eğitim kurumlarında eğitim gören ve evde bakım hizmetlerinden yararlanan özel gereksinimli bireylerin ağız ve diş tedavisi ile koruyucu ağız ve diş bakım uygulamalarına erişimlerinin artırılması,
- Özel gereksinimli bireylerin ağız ve diş sağlığını iyileştirmeye yönelik yapılan koruyucu uygulamalar aracılığı ile "ulusal engelli diş sağlığı modelinin" oluşturulmasıdır.

1.2. KAPSAMI

Sağlık Bakanlığı ve Üniversite Hastanelerinde verilen diş tedavi hizmetleri, özel gereksinimli bireylere sunulan tedavilerin durum analizi, eksikliklerin giderilmesi, kamu imkanlarının daha etkili kullanılması ve maliyet azaltıcı politikaların belirlenerek daha etkili ve kaliteli bir hizmet sunulmasını amaçlamaktadır.

Anadolu Üniversitesi Engelliler Araştırma Enstitüsü, Çukurova Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Mersin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ege Ağız Diş Sağlığı ve Diş Hekimleri Derneği, Mersin Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi, Mersin Diş Hekimleri Odası, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Mersin İl Müdürlüğü, Mersin Beyaz Ay Derneği, Tarsus Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, Mersin Şehir Hastanesi, Mezitli Kent Konseyi, Özel Yenişehir Hastanesi, Özel Önder Geçer Ağız Diş Sağlığı Polikliniği, Akamer Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, Mersin Halk Sağlığı Toplum Sağlığı ve Göç Birimi, Mersin Ortopedi Engelliler Derneği, Doğu Akdeniz Engelliler Derneği, Engelliler Dernekleri Federasyonu, Nihat Sözmen Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi, Mersin Diş Hekimleri Odası, Erciyes Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mersin İl Millî Eğitim Müdürlüğü Özel Eğitim Şube Müdürlüğü ve hizmet sunucularından oluşan toplam 280 kişi 1. Engelsiz Dişler Çalıştayı'na katılmıştır.

1.3. ÇALIŞTAYIN HEDEFLERİ

- Özel gereksinimli bireylere diş hekimliği hizmeti sunumunun tüm basamaklarında yaşanan sorunların tartışılması ve çözüm önerilerinin paylaşılması,
- Özel gereksinimli bireylere sunulan diş hekimliği hizmeti ile ilgili yasal düzenlemelerdeki eksiklerin tartışılması, döner sermaye ödemeleri ve performans değerlendirmesi ile ilgili sorunların ve önerilerin paylaşılması,
- Özel gereksinimli bireylere diş hekimliği hizmeti sunumunda görev alan personelin, mobil araç ve çalışma şartlarının değerlendirilmesi, sorunların tespit edilmesi ve çözüm önerilerinin paylaşılması,

- Özel gereksinimli bireylere sunulan diş hekimliği hizmetlerinde çalışan ekibin eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ve hizmet esnasında yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerinin paylaşılması.

1.4. ÇALIŞMA GRUPLARI

Çalıştay öncesinde, grup başkanları ile ön değerlendirme toplantısı yapılmıştır. Bu toplantıda sorunlar değerlendirilmiş ve belirlenen 3 ana başlık altında grup çalışması planlanmıştır. Çalıştay çalışma gruplarında kurumların dengeli bir şekilde temsil edilmesi sağlanmıştır. Her grupta, grup başkanlarının rehberliğinde belirtilen konuların tartışılması ve önerilerin belirtilmesi istenmiştir. Grup başkanları çalışmalarını ve önerilerini tüm katılımcılara sunarak katılımcılardan gelen soruları yanıtlamıştır. Çalıştay taslak sonuç raporu grup başkanlarına duyurularak rapor ile ilgili görüşleri alınmıştır. Tüm çalışmaların sonucunda çalıştayın kesin raporu oluşturulmuştur.

1. Hukuki ve İdari Düzenlemeler Çalışma Grubu
2. Eğitim Modülleri Çalışma Grubu
3. Özel Bakım Diş Hekimliği Çalışma Grubu

2. ÇALIŞMA GRUPLARI SONUÇ RAPORLARI

2.1. HUKUKİ VE İDARİ DÜZENLEMELER ÇALIŞMA GRUBU SONUÇ RAPORU

2.1.1.SORUNLAR VE MEVCUT DURUM

- Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Özel Eğitim Uygulama Okullarında ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı Engelli, Yaşlı, Hasta Bakım kurumlarındaki özel gereksinimli bireyler sağlık kurumlarına taşınmamaktadır.
- Hastanelerde uygulanan performansa dayalı ağız ve diş sağlığı hizmeti sunmak, sağlanan hizmetin niteliğini düşürmektedir.
- Gezici araçlarla sağlanan ağız ve diş tedavisinin yasal dayanağı yoktur.
- Evde tedavi hizmetlerine gönüllü olan hekimler döner sermaye kaybına uğramaktadır.

- Evde sağlık hizmetini Sağlık Bakanlığı dışında Büyükşehir ve ilçe belediyeleri de vermektedir. Bu kurumlar araç, gereç ve personel sunmaktadır. Bu kurumların ayrı ayrı hizmet vermesi sorunlar yaratmaktadır.
- Yerel yönetimlerin sunduğu evde ve yerinde tedavi hizmetleri belediye başkanlarının değişimi ile aksamaktadır.
- Ağız ve diş sağlığı hizmetlerinin yerinde bakım hizmeti sağlaması konusunda, yapılan uygulamaların sürdürülebilirliği, araç temini ve masrafların karşılanması gibi nedenler sorun oluşturabilmektedir.

2.1.2. ÖNERİLER

- Özel gereksinimli bireye hizmet veren doktorlara ek performans puanı verilebilecek yasal düzenleme yapmak gerekmektedir. Örneğin; özel gereksinimli bireylere sağlık hizmeti veren kamu sektörüne bağlı diş hekimlerine katsayı artışı veya ortalamadan performans ödemesi yapılmalı veya performans kriteri kaldırılmalıdır.
- Ağız diş sağlığı için özel gereksinimli öğrenciler okullardan taşınamıyorsa, diş hekimleri gezici diş bakım araçları ile okulları dolaşmalı ve bu durumu mümkün kılacak gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne okulda ve yerinde tedavi için yasal düzenlemeler yapması önerilmelidir.
- Evde sağlık hizmeti, yerinde bakım hizmeti, gezici ağız ve diş sağlığı hizmeti gibi uygulamaların farklı kurumlar yerine tek bir kurumun çatısı altında toplanması sağlanmalı ve bu kurumun hizmet sorumluluğu, görev tanımı, bütçesi ve koşulları detaylı olarak tanımlanmalıdır.
- Evde sağlık hizmeti, yerinde bakım hizmeti, gezici ağız ve diş sağlığı hizmeti gibi uygulamaların kriterleri, hizmetin kime, nasıl, kim tarafından sunulacağı, bu sürecin refakatçisi ve taşıma aracı gibi kıstaslar detaylandırılarak yasal düzleme oturtulmalıdır.
- Ağız ve diş sağlığı hizmetlerinin yerinde bakım hizmeti olarak sağlanmasında kullanılacak özel donanımlı araçların özellikleri ve araçlar ile ilgili yasal hükümler belirlenmelidir.
- Hangi kanunda nasıl bir düzenleme yapılacağı konusunda çalıştayda sunulan ihtiyaçlar yol gösterici olmalıdır.

- Yapılacak olan kanuni düzenleme; hizmet alıcı, hizmet verici ve yasal hakları da koruyup gözetecek şekilde yapılmalıdır.
- Yasal düzenlemelerde bireylerin hizmete erişimi noktasında “Evrensel Tasarım” ilkeleri dikkate alınarak makul uyarlamalar yapılmalıdır.
- Yerinde bakım ve evde sağlık hizmeti gibi hizmetler sağlayan donanımlı araçların kontrolü yerel yönetimler yerine Sağlık Bakanlığı ve İl Sağlık Müdürlüklerinde olmalıdır. Süreklilik ve kurumsallaşma için sürdürülebilirlik sağlanmalıdır.
- Hastanelerde çalışan veya özel kliniklerde hizmet veren diş hekimlerinin özel gereksinimli bireylere ağız ve diş sağlığı hizmetleri sağlamalarına yönelik (döner sermaye, performans, vergi indirimi vb.) teşvikler yapılandırılmalıdır.
- Yerinde ağız ve diş sağlığı hizmeti alacak olan bireylerin kimler olduğu, bütüncül bakım ve tedavi hizmeti verilirken yaşanabilecek sorunlar ve bu sorunlara yönelik krizin nasıl yönetileceği belirlenmelidir.
- Yerinde ağız ve diş sağlığı hizmetlerinin maliyetini üstlenecek olan kurumlar belirlenmelidir.
- Yerinde ağız ve diş sağlığı hizmetlerinin sağlık alanında olması sebebi ile Sağlık Müdürlüğü ile iş birliği yapılmalıdır.
- Yerinde ağız ve diş sağlığı hizmetleri Sağlık Bakanlığı'nın koordinatörlüğünde yürütülmelidir.
- Diş hekimleri, Sağlık Bakanlığı tarafından verilecek yetki belgesi ile yerinde ağız ve diş sağlığı hizmetlerini verebilmelidir. Bu yetki belgesi gönüllülük usulü ile çalışacak, kamuda çalışmayan diş hekimlerine de verilmeli ve bu kişilerin sunacakları hizmetler de Sağlık Müdürlüklerinin koordinasyonunda ve yine sağlık müdürlüğünün sağlayacağı destek hizmetleri ile sağlanmalıdır.

2.2. EĞİTİM MODÜLLERİ ÇALIŞMA GRUBU SONUÇ RAPORU

2.2.1. SORUNLAR VE MEVCUT DURUM

- Özel gereksinimli bireylere hizmet veren diş hekimlerinde ve diş hekimi adaylarında özel gereksinimli bireyler konusunda bilgi eksikliğinin olması,

- Pek çok diş hekiminin, özel gereksinimli bireylerle ilk kez klinik ortamda, ağız ve diş tedavisi hizmeti verirken karşılaşması,
- Özel gereksinimli bireylerin ağız ve diş tedavisi, doktor ve hastane korkusu gibi sebepler ile kendilerine ve çevresindekilere zarar verebilecek nitelikte davranış problemleri sergilemesi,
- Diş hekimleri ve hekim adayları, özel gereksinimli bireylerin tedavisi sırasında karşılaşılabilecekleri davranış problemlerini uygun bir şekilde nasıl çözebilecekleri konusunda bilgi sahibi olmaması,
- Diş hekimliği fakültelerinde özel gereksinimli bireylere diş tedavisi sağlama konusunda, diş hekimi adaylarını bilgilendirecek teori ve pratiği bir arada sunan bir ders olmamasıdır.

2.2.2. ÖNERİLER

2.2.2.1. Hizmet Öncesi Eğitim

- Bakım gereksinimi olan özel gereksinimli bireylere ağız ve diş sağlığı hizmetleri verilirken dikkat edilmesi gerekenler ile ilgili teorik seçmeli bir ders oluşturulmalı ve diş hekimliği fakültelerinde okutulmalıdır.
- Ağız ve diş sağlığı hizmetleri sunulacak olan kitle olarak tanımladığımız özel gereksinimli bireyler ile ağız ve diş bakımı staj/uygulama imkanı oluşturulmalıdır.
- Diş hekimliği fakültesi öğrencilerinin özel gereksinimli bireyler hakkında bilgi sahibi olabileceği, birlikte zaman geçirip, bazı ağız ve diş sağlığı uygulamalarını yapabileceği %30 u pratik olan bir ders olmalıdır.
- Diş hekimliği fakültesinde açılması teklif edilen teorik dersin içeriği için Eğitim Fakültelerinde hali hazırda okutulan “Bireysel Farklılıklar” ve “Özel Eğitime Giriş” gibi dersler model alınmalıdır.
- Diş hekimliği fakültesinde açılması teklif edilen teorik dersin temelini özel gereksinimli bireylerde davranış yönetimi ve uygulamalı davranış analizi oluşturmalıdır.
- Diş hekimliğinin diğer branş derslerinde de özel gereksinimli bireyler ile ilgili konular ele alınmalıdır.

2.2.2.2. Hizmet İçi Eğitim/İş Başında Eğitim/Mesleki Gelişim

- Diş hekimlerine “Özel Gereksinimli Bireylerde Davranış Yönetimi” eğitimi verilerek muayenehanelere “otizmlı çocuklara müdahale edilebilir” veya “engelsiz klinik” etiketi verilebilir.
- Özel gereksinimli bireylere hizmet sunumu için akreditasyon sertifikası yapılandırılmalıdır.
- Akreditasyon için Türk Diş Hekimleri Birliği'nin yetkili olması tavsiye edilmektedir. Bu akreditasyon için ilk değerlendirme, izleme ve niteliği sürdürme boyutunda sorumlu kurum Türk Diş Hekimleri Birliği olmalıdır.
- Ailelerin akredite olan doktor ve muayenehaneler ile ilgili listelere ulaşma imkanı sağlanmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylere hizmet verecek olan öğretim üyelerine bu konu hakkında ek eğitimler verilmelidir.
- Özel gereksinimli bireylerin özel diş kliniklerinden ve özel diş hastanelerinden hizmet alma hakkı ile ilgili mevzuatın uygulamasındaki eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir.
- Türk Diş Hekimliği Birliği ile akreditasyon süreci hakkında iş birliği yapılarak, diş hekimlerine yönelik eğitim müfredatı hazırlama konusunda koordinasyon sağlanmalıdır.

2.2.2.3. Ağız ve Diş Sağlığı Hizmetlerinin Niteliğini Geliştirme

- Ağız ve diş sağlığı hizmetleri sunarken uygulanan anestezinin ücretlendirmesi için özel gereksinimli bireyin risk durumu belirlenmeli ve ücretlendirme bu risk durumuna göre yapılmalıdır.
- Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda eğitim gören tüm özel gereksinimli öğrencilere ulaşmak için bakanlık ile iş birliği protokolü yapılmalıdır.
- Özel gereksinimli bireyler ile hekimlerin ve hekim adaylarının kaynaşmalarını sağlayacak sosyal etkinlikler programlanmalıdır.
- Diş hekimlerine ve diş hekimi adaylarına, özel gereksinimli bireylere hizmet sunma anlamında profesyonel olma, ihtiyaç duyulan hizmeti sunmayı bir görev olarak algılamayı sağlayacak mesleki etik algısı benimsetilmelidir.

- Türk Diş Hekimleri Birliği, Millî Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı'nın ilgili birimleri, meslek içi eğitim ve çeşitli etkinlikler düzenleyerek özel gereksinimli bireylerin ağız ve diş sağlığının önemi ile ilgili toplumsal farkındalık artırılmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylere yerinde sunulan diş sağlığı hizmetlerinin daha etkili olduğu Adana, Mersin ve İzmir saha çalışmaları ile ortaya konulmuş bir bulgudur. Ayrıca, saha çalışmalarına göre; özel gereksinimli bireylerin buldukları yerden hastane ortamına gitmesi sorunlu bir süreçtir ve bu bireylerin alıştıkları doğal ortamlarında tedavi edilmeleri bireylerin kendilerini daha güvende hissetmelerini sağlamaktadır. Bu nedenlere bağlı olarak, özel gereksinimli bireylere sunulacak sağlık hizmetlerinin yerinde hizmet şeklinde uygulanması ile ilgili usul ve esasların gözden geçirilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Bu konuda İl Sağlık Müdürlüklerinde Koordinasyon Birimi kurulmalı ve gerekli personel desteği için düzenlemeler yapılmalıdır.
- Önleyici diş hekimliği çerçevesinde özel gereksinimli bireylerin ailelerine okullarda ağız ve diş bakımı eğitimleri verilmeli ve ağız ve diş sağlığı ile ilgili bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.

2.3. ÖZEL BAKIM DIŞ HEKİMLİĞİ ÇALIŞMA GRUBU

2.3.1. SORUNLAR VE MEVCUT DURUM

- Diş hekimleri özel gereksinimli bireylerin ağız ve diş bakımının normal gelişen bireylere göre daha uzun sürmesinden dolayı özel gereksinimli bireylere tedavi için ayrılan süreyi zaman kaybı olarak görebilmektedir.
- Özel gereksinimli bireylere sağladıkları diş tedavisinin uzun sürmesine karşılık hekim kazancında bir farklılık olmamasının bu tür hastaları almada hekimlerin motivasyonunun kırılmasına sebep olmaktadır ve bir süre sonra hekimler bu tür hastalar ile ilgilenmek istemeyebilmektedir.
- Diş hekimliği fakültelerinde eğitim gören öğrencilerin eğitimleri sırasında özel gereksinimli bireyler ile ilgili bilgi ve uygulama yetersizlikleri bulunmaktadır. Bu uygulama yetersizlikleri, diş hekimliği fakültelerindeki öğrenciler için hekimliğe

geçtiklerinde, özel gereksinimli bireylere tedavi hizmeti sunma noktasında engel oluşturmaktadır.

- Özel gereksinimli bireylerin ailelerinin de ağız diş sağlığı konusunda sorunlar yaşadıkları görülmektedir.
- Özel gereksinimli bireylerin ailelerinin bu bireylerin diyetlerine dikkat etmemesi, diş fırçalama alışkanlığını kazandırmaması ağız ve diş problemlerinin bu bireylerde çok sık görülmesine neden olabilmektedir.
- Özel gereksinimli bireylerin hastane korkusu, tedavi ve ortam korkusu bu bireylerin kendilerine veya etrafındakilere zarar verme boyutuna ulaşabilmektedir.
- Ağız ve diş sağlığı hizmeti sağlamak için özel eğitim okullarında, genel eğitim okullarındaki özel eğitim sınıflarında ve kaynaştırma sınıflarında eğitim gören özel gereksinimli öğrencilere ulaşmada sıkıntılar yaşanmaktadır.
- Özel gereksinimli bireyler tedavi olabilecekleri kurumlara ulaşımında sorunlar yaşamaktadır.
- Özel gereksinimli bireylerin ağız ve diş tedavisi alacakları mekânlara erişimlerinde ve bu mekânların tasarım, yapım ve planlamasında sorunlar bulunmaktadır.
- Özel gereksinimli bireylerin ağız ve diş tedavilerinin genel anestezi altında yapılabilmesi bu durumun suistimalini beraberinde getirmektedir. Pratikte ücretsiz tedavi hizmeti ile sunulmayan bu uygulama çok yüksek tutarda faturalara sebep olmaktadır.

2.3.2. ÖNERİLER

- Özel gereksinimli bireylere kamu kurumlarının hizmet vermesi gereklidir. Örneğin Mersin Ağız Diş Sağlığı Merkezi'nde genel anestezi altında haftalık ortalama 15 hasta tedavisi gerçekleştirilebilmektedir. 100 özel gereksinimli çocuğun ortalama 20'sinin genel anestezi ile tedavi olmak zorunda olduğu düşünüldüğünde mevcut alt yapı problemleri gündeme gelmektedir. Özel gereksinimli bireylere daha yüksek kapasitede ağız ve diş tedavisi hizmetlerinin verilebilmesi için bu alt yapı problemlerinin çözülmesi gerekmektedir.
- Genel anestezi ile yapılan bir diş çekimine 30 TL, tedavi için 60 TL ve anestezi için 18 TL ödenmektedir. Sağlık Uygulamaları Tebliği'ne (SUT) göre yapılan bu işlem

anestezi personeline harcanan %30'luk çok az bir oran olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu konuda tedaviye katılan tüm personel göz önünde tutularak süreçler ile ilgili düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.

- Özel gereksinimli bireylere anestezi uygulanarak yapılan ağız ve diş tedavileri hekimler için büyük bir risk teşkil etmektedir. Bu tür tedavilerin ücretlendirilmesinin Amerikan Anestezi Uzmanları Derneği'nin (ASA) risk sınıflamasına göre yapılması gerekmektedir.
- Yasal düzenlemelerde bireylerin ağız ve diş tedavi hizmetlerine ulaşımını ve erişimini kolaylaştırmak için "Evrensel Tasarım" ilkeleri dikkate alınmalıdır.
- Özel gereksinimli bireyler için ağız ve diş tedavisi hizmetlerini özel çalışan diş hekimlerinden almak isteyen ailelerin oranının da çok yüksek olduğu göz önünde bulundurularak bu hastaların özel sektör diş hekimleri tarafından hizmet almalarının kolaylaştırılması ve teşvik edilmesi gerekmektedir.
- Ağız ve diş tedavisi hizmetlerinde görev alan tüm personele özel gereksinimli bireylerde davranış yönetimi eğitimlerinin verilmesi gerekmektedir.
- Koruyucu diş hekimliği çalışmalarının bir parçası olarak ailelerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir.
- Hekimler, özel gereksinimli bireylerin ağız ve diş tedavilerini yaparken maliyeti arttırdığı için genel anesteziyi tercih etmemektedir ve bu bireyler ayakta tedavi hizmetleri çerçevesinde hizmet almaktadır. Bu konuda özel sektörde diş hekimlerine genel anestezi ortamında işlem yapılabilen altyapı ve maliyetler konusunda düzenlemeler gerekmektedir.
- Özel gereksinimli bireylerin ağız ve diş tedavisi alacakları mekânlarda, ISO, TSE standartları çerçevesinde gerekli düzenlemelerin yapılması önemlidir.
- Ağız ve diş sağlığı kliniklerinin erişilebilir mimariye uygunluğunun sağlanması için ilgili meslek alanları ile iş birliği yapılmalıdır.
- Mevcut eski yapılarda bulunan ve yeni yapılarak ruhsatlandırılacak olan diş hekimi muayenehanelerinde mutlak surette özel gereksinimli bireylere yönelik mekânsal düzenlemeler yapılmalıdır ve denetimler ile bu durumun kontrolü sağlanmalıdır.

- Eski yapı stoklarında yer alan diş hekimi muayenehanelerinde gerekli mekânsal düzenlemelerin yapılabilmesi için erişilebilirlik sorunları olan muayenehanelere belirli bir süre tanınmalı ve tanınan bu süre zarfında mekânsal erişilebilirlik ile ilgili düzenlemeler yapılamaz ise ilgili mevzuata dayandırılarak sırası ile uyarı, para cezası, belirli süre ile hizmetten men vb. gibi yaptırımlar koyulmalıdır.
- Diş hekimi muayenehaneleri ve özel klinikler ile ilgili mevzuatta mekansal düzenlemelere yönelik maddeler tekrar ele alınmalı; otoparklardan, bina girişlerine, yatay ve düşey sirkülasyonlardan, muayenehane ve ıslak zeminlere kadar erişim planlanmalıdır.

3. ÇALIŞTAY SONUCU

- Özel gereksinimli bireylere sunulan diş hekimliği hizmetlerindeki hukuki, idari, eğitim ve özel bakım diş hekimliği sorunlarının saptanarak çözüm önerilerinin belirlendiği Mersin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi 1. Engelsiz Dişler Çalıştayı başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir.
- 1. Engelsiz Dişler Çalıştayı'nın sonuç bildirgesi, "engelsizdisler.mersin.edu.tr" ile Mersin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi web sitesine yüklenecek ve başta tüm katılımcı üniversite rektörlükleri olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlar ile paylaşılacaktır.

4. ÇALIŞTAY YÖNETİM VE YÜRÜTME KURULU

Diş Hekimi K. Cenk ULUDOĞAN
Prof. Dr. Nazım GÜMÜŞ
Prof. Dr. İbrahim Halil DİKEN
Prof. Dr. Ertuğrul SABAH
Uzman Diş Hekimi Emre ÇULHA
Yunus FİDAN Fakülte Sekreteri

Prof. Dr. Ahmet ÇAMSARI
Dr. Öğr. Üyesi Burak AK
Prof. Dr. Hasan GÜRGÜR
Prof. Dr. Cem DOĞAN
Özel Eğit. Uzm. Neslihan CANPOLAT ÇIĞ

1. ULUSAL ENGELSİZ DİŞLER ÇALIŞTAY PROGRAMI

Tarih : 17 Ekim 2019
Saat : 09:00 - 17:00
Yer : Mersin Üniversitesi, Prof. Dr. Uğur Oral Kültür Merkezi A- Salonu
Kayıt Saati : 08:30 - 09:00

BİRİNCİ OTURUM

Amaçlar:

- Türkiye'de örgün ve yaygın eğitim hizmetlerinden yararlanan ve evde bakım hizmeti alan özel gereksinimli çocukların ağız ve diş tedavisine, koruyucu ağız ve diş bakım uygulamalarına erişimlerini arttırmak.
- Özel gereksinimli çocukların ağız ve diş sağlığını iyileştirmek için koruyucu uygulamalarla ulusal engelli diş sağlığı modeli oluşturmak.

AÇILIŞ KONUŞMALARI

1. Dt. K. Cenk Uludoğan
Mersin Örneği ve Saha Çalışmaları 09:00-09:10
2. Mersin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dekanı
Prof. Dr. Nazım Gümüş 09:10-09:15
3. Mersin Üniversitesi Rektörü
Prof. Dr. Ahmet Çamsarı 09:15-09:25
4. Fatma Güldemet Sarı
Çevre ve Şehircilik Eski Bakanı 09:25-09:55

ÇAY/KAHVE MOLASI

09:55-10:15

5. Ege Diş Hekimleri Derneği Başkanı
Prof. Dr. Ertuğrul Sabah
İzmir Örneği ve Saha Çalışmaları 10:15-10:25

6. Çukurova Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dekan Yard.
Prof. Dr. Cem Doğan
Adana Örneği ve Saha Çalışmaları	10:25-10:35
7. Anadolu Üniversitesi, Engelliler Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. İbrahim Halil Diken
Özel Gereksinimli Bireylerin Özellikleri	10:35-10:45
8. Erciyes Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi
Doç. Dr. Özlem Parlak Biçer
Sağlık Hizmetlerinde Erişilebilir Mimari	10:45-10:55
Tartışma, Sonuç ve Değerlendirme	10:55-12:00
ÖĞLE YEMEĞİ	12:00-13:00
<u>İKİNCİ OTURUM</u>	
1. Çalışma Gruplarının Oluşturulması	13:00-13:15
2. Çalışma Gruplarının Toplantıları	13:15-15:00
ÇAY/KAHVE MOLASI	15:00-15:15
3. Çalışma Gruplarının Sonuç Raporlarının Oluşturulması	15:15-16:50
4. Kapanış	16:50-17:00

1. ULUSAL ENGELSİZ DİŞLER ÇALIŞTAYI ÇALIŞMA GRUPLARI

1. Hukuki ve İdari Düzenlemeler Çalışma Grubu

- Dt. K. Cenk Uludoğan
- Doç. Dr. Özlem Parlak Biçer, Erciyes Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi
- Durmuş Doğan, Nihat Sözmen Bakım, Rehab. ve Aile Danışma Merkezi Müdür Vekili
- Dr. Öğr. Üyesi Burak Ak, Mersin Üniversitesi
- Uzm.Dt. Emre ÇULHA

2. Eğitim Modülleri Çalışma Grubu (Diş Hekimi, Eğitici, Bakıcı ve Aile Eğitimi)

- Prof. Dr. İbrahim Halil Diken, Anadolu Üniversitesi, Engelliler Araştırma Enstitüsü Müdürü
- Doç. Dr. Hasan Gürgür, Anadolu Üniversitesi, Özel Eğitim Bölüm Başkanı
- Doç. Dr. Mehmet Yanardağ, Engelliler Araştırma Enstitüsü Müdür Yardımcısı
- Özel Eğitim Uzmanı Ali Kaymak, Anadolu Üniversitesi, Engelliler Araştırma Enstitüsü
- Özel Eğitim Uzmanı Neslihan Canpolat Çiğ
- Sevim Gülseren Taner, Mersin İl Milli Eğitim Özel Eğitim Şube Müdürlüğü, Bütünleştirme Formatörü

3. Özel Bakım Diş Hekimliği Çalışma Grubu

- Prof. Dr. Ertuğrul Sabah, Ege Diş Hekimleri Derneği Başkanı
- Dt. Seher Sabah, Ege Diş Hekimleri Derneği
- Prof. Dr. Cem Doğan, Çukurova Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dekan Yrd.
- Dr. Nilgün Alpay, Çukurova Üniversitesi Diş Hekimliği Fak. Anesteziyoloji ve Reanimasyon

1. ULUSAL ENGELSİZ DİŞLER ÇALIŞTAYI

KATILIMCI LİSTESİ

- Neslihan CANPOLAT ÇIĞ Değerler Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi - Özel Eğitim Uzmanı
- Dt. Kudsi Cenk ULUDOĞAN Serbest Diş Hekimi
- Prof.Dr. Cem DOĞAN Çukurova Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi
- Prof.Dr. Fevziye TOROS Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Psk.
- Prof.Dr. Resul BUĞDAYCI Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı ABD.
- Dürdane KESKİNER Beslenme ve Diyetetik Uzm.
- Emine TÜZÜN Mersin İl Sağlık Müdürlüğü Halk Sağlığı-Toplum Sağlığı ve Göç Birimi
- Azize Nalan BAKIR Mersin Ortopedik Engelliler Derneği Başkanı
- Hatice ÖZENLER Doğu Akdeniz Engelliler Derneği Başkanı, Engelliler Derneği Federasyonu Başkanı
- Durmuş DOĞAN Nihat Sözmen Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Müdürü
- Dr.Öğr. Üyesi Nilgün ALPAY Çukurova Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi
- Doç. Dr. Özlem PARLAK BİÇER Erciyes Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi
- Sevim Gülseren TANER Mersin İl Millî Eğitim Müdürlüğü Özel Eğitim Şube Müdürlüğü
- Prof.Dr. Ertuğrul SABAH Ege Ağız Diş Sağlığı ve Diş Hekimleri Derneği Başkanı
- Prof.Dr. İbrahim Halil DİKEN Anadolu Üniversitesi Engelliler Araştırma Enstitüsü Müdürü
- Doç.Dr. Hasan GÜRGÜR Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölüm Başkanı
- Doç.Dr. Mehmet YANARDAĞ Anadolu Üniversitesi Engelliler Araştırma Enstitüsü Müdür Yardımcısı
- Öğretim Görevlisi Ali KAYMAK Anadolu Üniversitesi, Engelliler Araştırma Enstitüsü
- Dt. Seher SABAH Ege Ağız Diş Sağlığı ve Diş Hekimleri Derneği
- Dt. Naciye GÜLEÇ GÖK Mersin Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi-Başhekim/Mersin Diş Hekimleri Odası Başkanı
- Cenk Koray KARAKAŞ Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Mersin İl Müdürlüğü-Müdür Yardımcısı
- Gökhan ARSU Mersin Beyaz Ay Derneği
- Dt. Halil İbrahim SAĞASLAN Tarsus Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi-Başhekim
- Ayşegül YÜCE Mersin Şehir Hastanesi
- Alaaddin KURTULUŞ Mezitli Kent Konseyi
- Prof.Dr. H. Cengiz ALPAY Özel Yenişehir Hastanesi
- Zeynep KOLAY Özel Önder Geçer Ağız Diş Sağlığı Poliklinik
- Uzm.Dt. Emre ÇULHA Akamer ADSM
- Prof.Dr. Ahmet Çamsarı Mersin Üniversitesi Rektörü
- Prof.Dr. Nazım GÜMÜŞ Mersin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dekanı
- Doç.Dr. Esra CENGİZ YANARDAĞ Mersin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Öğretim Üyesi
- Dr.Öğr. Üyesi Burak AK Mersin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Öğretim Üyesi

KURUMLAR

- Diş Hekimliği Dekanlar Konseyi
- Türk Diş Hekimleri Birliği Eğitim Komisyonu
- Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Engelli ve Yaşlı Hizmetler Genel Müdürlüğü Ankara
- Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Engelli ve Yaşlı Hizmetler İl Müdürlüğü Mersin
- Mersin İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmet Birimi
- Mersin Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı, Engelliler ve Sağlık Hizmetleri Dairesi Başkanlığı
- Çukurova Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dekanlığı
- Mersin Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi
- Anadolu Üniversitesi Engelliler Araştırma Enstitüsü
- Mersin Üniversitesi Rektörlüğü
- Mersin Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı
- Mersin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi
- Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü
- Mersin Üniversitesi Engelsiz Yaşam Birimi
- Mersin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Kütüphane

MERSİN ÜNİVERSİTESİ DIŞ HEKİMLİĞİ FAKÜLTESİ
17 Ekim 2019 1. Engelsiz Dişler Çalıştayı Katılım Listesi

Sıra	Ünvanı-Adı ve Soyadı	Kurumu	Adres
1	Neslihan CANPOLAT ÇIĞ	Değerler Özel Eğitim ve Rehabilitasyon Merkezi - Özel Eğitim Uzmanı	Kargakeçek Mahallesi 16132 Sokak No 3/1 Sarıçam/ Adana
2	Kudsi Cenk ULUDOĞAN	Diş Hekimi	İnönü Mah. Mersin
3	Prof.Dr. Cem DOĞAN	Çukurova Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi	01330, BALCALI / ADANA
4	Prof.Dr.Fevziye TOROS	Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Psk.	Mersin Üniversitesi
5	Prof.Dr.Resul BUĞDAYCI	Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı ABD	Mersin Üniversitesi
6	Dürdane KESKİNER	Beslenme ve Diyetetik Uzm.	Vm Medikal Park Mersin Hastanesi Menderes Mahallesi, Gazi Mustafa Kemal Blv. D:No: 676, 33200 Mezitli/Mersin
7	Emine TÜZÜN	Mersin İl Sağlık Müdürlüğü Halk Sağlığı- Toplum Sağlığı ve Göç Birimi	Camişerif Mah. İsmet İnönü Blv. No:84 Akdeniz/MERSİN
8	Azize Nalan BAKIR	Mersin Ortopedik Engelliler Derneği Başkanı	Menteş, 2546. Sk. No:1, 33150 Yenişehir/Mersin
9	Hatice ÖZENLER	Doğu Akdeniz Engelliler Derneği Başkanı, Engelliler Derneği Federasyonu Başkanı	Viranşehir Mah 34319 Sk. No 2 Uçur Sitesi B Blok D/1 Mezitli Mersin 33190
10	Durmuş DOĞAN	Nihat Sözmen Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi Müdürü	Çağdaşkent, Valliği Yetiştirme Yurdu, Çağdaşkent., 232. Cd., 33230 Toroslar/Mersin
11	Dr.Öğr.Üyesi Nilgün ALPAY	Çukurova Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi	01330, BALCALI / ADANA
12	Doç.Dr. Özlem PARLAK BİÇER	Erciyes Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi	Köşk, Mimar Sinan Cd., 38039 Melikgazi/Kayseri
13	Dr.Öğr.Üyesi Burak AK	Mersin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Öğretim Üyesi	Mersin Üniversitesi
14	Sevim Gülseren TANER	Mersin İl Millî Eğitim Müdürlüğü Özel Eğitim Şube Müdürlüğü	Mersin İl Millî Eğitim Müdürlüğü Dumlupınar Mah. GMK Bulvarı 33130 Yenişehir/MERSİN
15	Prof.Dr.Ertuğrul SABAH	Ege Ağız Diş Sağlığı ve Diş Hekimleri Derneği Başkanı	Ege Ağız Diş Sağlığı ve Diş Hekimleri Derneği İZMİR
16	Prof. Dr. İbrahim Halil DİKEN	Anadolu Üniversitesi Engelliler Araştırma Enstitüsü Müdürü	Yunus Emre Kampüsü, 26470, ESKİŞEHİR
17	Doç. Dr. Hasan GÜRGÜR	Anadolu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Özel Eğitim Bölüm Başkanı	Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yunus Emre Kampüsü 26470 Tepebaşı/ESKİŞEHİR
18	Doç. Dr. Mehmet YANARDAĞ	Anadolu Üniversitesi Engelliler Araştırma Enstitüsü Müdür Yardımcısı	Yunus Emre Kampüsü, 26470, ESKİŞEHİR
19	Öğretim Görevlisi Ali KAYMAK	Anadolu Üniversitesi, Engelliler Araştırma Enstitüsü	Yunus Emre Kampüsü, 26470, ESKİŞEHİR
20	Dt. Seher SABAH	Ege Ağız Diş Sağlığı ve Diş Hekimleri Derneği	Ege Ağız Diş Sağlığı ve Diş Hekimleri Derneği İZMİR
21	Dt. Naciye GÜLEÇ GÖK	Mersin Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi - Başhekim	Çağdaşkent mah. Mimar Sinan Caddesi No:75, 33230 TOROSLAR / MERSİN
		Mersin Diş Hekimleri Odası Başkanı	Kültür, 4304 Sok. No:16 D:1, 33010 İçel Merkez/Mersin
22	Cenk Koray KARAKAŞ	Aile,Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Mersin İl Müdürlüğü- Müdür Yardımcısı	Çankaya Mahallesi 4716 Sokak No:16 Akdeniz / MERSİN
23	Gökhan ARSU	Mersin Beyaz Ay Derneği	Çankaya, 113. Cad. No:14, 33070 Akdeniz/Mersin
24	Dt.Halil İbrahim SAĞASLAN	Tarsus Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi - Başhekim	Altaylılar Mah. A.Şamil Basayev Cad. 74 Sk. No:51 TARSUS/ MERSİN
25	Ayşeğül YÜCE	Mersin Şehir Hastanesi	Korukent Mah., 96015 Sok. Mersin Entegre Sağlık Kampüsü., 33240 Toroslar/Mersin
26	Alaaddin KURTULUŞ	Mezitli Kent Konseyi	Viranşehir M. 34348 Sokak MEZİTLİ / MERSİN
27	Prof.Dr. H. Cengiz ALPAY	Özel Yenişehir Hastanesi	Güvenevler Mah. 20.Cad No:4 Forum Karşısı, 33140 Yenişehir
28	Zeynep KOLAY	Özel Önder Geçer Ağız Diş Sağlığı Poliklinik/Silifke	Göksu, Oğuz Kağan Cd. No: 24/B, 33960 Silifke/Mersin
29	Uzm.Dt. Emre ÇULHA	Akamer ADSM	Dumlupınar, Gazi Mustafa Kemal Blv. No:425 D:No:425, 33140 Yenişehir/Mersin
30	Prof.Dr. Ahmet Çamsarı	Mersin Üniversitesi Rektörü	Mersin Üniversitesi
31	Prof.Dr. Nazım GÜMÜŞ	Mersin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dekanı	Mersin Üniversitesi
32	Doç.Dr. Esra CENGİZ YANARDAĞ	Mersin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Öğretim Üyesi	Mersin Üniversitesi
33	Dr.Öğr.Üyesi Burak AK	Mersin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Öğretim Üyesi	Mersin Üniversitesi
KURUMLAR			
1	Diş Hekimliği Dekanlar Konseyi		Selçuk Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Alaeddin Keykubat Kampüsü, Akademi Mahallesi, Yeni İstanbul Caddesi, 309, 42250, Selçuklu, Konya
2	Türk Diş Hekimleri Birliği Eğitim Komiyonu		Kızılırmak Mah. 1446. Cad. Alternatif İş Merkezi No:12/38 06530 Çukurambar, Çankaya/ANK.
3	Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Engelli ve Yaşlı Hizmetler Genel Müdürlüğü Ankara		Eskişehir Yolu Söğütözü Mah. 2177. Sok. No: 10/A Kat: 14-15-16 06510 Çankaya/ANKARA
4	Aile Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Engelli ve Yaşlı Hizmetler İl Müdürlüğü Mersin		Çankaya Mahallesi 4716 Sokak No:16 Akdeniz / MERSİN
5	Mersin İl Millî Eğitim Müdürlüğü, Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmet Birimi		Mersin İl Millî Eğitim Müdürlüğü Dumlupınar Mah. GMK Bulvarı 33130 Yenişehir/MERSİN
6	Mersin Büyükşehir Belediyesi Başkanlığı, Engelliler ve Sağlık Hizmetleri Dairesi Başkanlığı		Çankaya Mahallesi İstiklal Caddesi A blok hizmet Binası Kat:6 AKDENİZ/MERSİN
7	Çukurova Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dekanlığı		01330, BALCALI / ADANA
8	Mersin Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi		Çağdaşkent mah. Mimar Sinan Caddesi No:75, 33230 TOROSLAR / MERSİN
9	Anadolu Üniversitesi Engelliler Araştırma Enstitüsü		Yunus Emre Kampüsü, 26470, ESKİŞEHİR
10	Mersin Üniversitesi Rektörlüğü		Mersin Üniversitesi
11	Mersin Üniversitesi Kütüphane ve Dokümantasyon Daire Başkanlığı		Mersin Üniversitesi
12	Mersin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi		Mersin Üniversitesi
13	Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Özel Eğitim Bölümü		Mersin Üniversitesi
14	Mersin Üniversitesi Engelsiz Yaşam Birimi		Mersin Üniversitesi
12	Mersin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Kütüphane		Mersin Üniversitesi

1. ULUSAL ENGELSİZ DİŞLER ÇALIŞTAYI

Tarih: 17 Ekim 2019

Saat: 09:00 - 17:00

Yer: Mersin Üniversitesi, Prof. Dr. Uğur Oral Kültür Merkezi -A- Salonu

PROGRAM

BİRİNCİ OTURUM

Amaçlar:

- Türkiye’de örgün ve yaygın eğitim hizmetlerinden yararlanan ve evde bakım hizmeti alan özel gereksinimli çocukların ağız ve diş tedavisine, koruyucu ağız ve diş bakım uygulamalarına erişimlerini arttırmak.
- Özel gereksinimli çocukların ağız ve diş sağlığını iyileştirmek için koruyucu uygulamalarla ulusal engelli diş sağlığı modeli oluşturmak.

Kayıt 08:30-09:00

AÇILIŞ KONUŞMALARI

1. Dt. K. Cenk Uludoğan 09:00-09:10
Mersin Örneği ve Saha Çalışmaları
2. Mersin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dekanı 09:10-09:15
Prof. Dr. Nazım Gümüş
3. Mersin Üniversitesi Rektörü 09:15-09:25
Prof. Dr. Ahmet Çamsarı
4. Fatma Güldemet Sarı 09:25-09:55
Çevre ve Şehircilik Eski Bakanı

ÇAY/KAHVE MOLASI

09:55-10:15

5. Ege Diş Hekimleri Derneği Başkanı
Prof. Dr. Ertuğrul Sabah
İzmir Örneği ve Saha Çalışmaları 10:15-10:25
6. Çukurova Üniversitesi Diş Hekimliği Fakóltesi Dekan Yard.
Prof. Dr. Cem Doğan
Adana Örneği ve Saha Çalışmaları 10:25-10:35
7. Anadolu Üniversitesi, Engelliler Enstitüsü Müdürü
Prof. Dr. İbrahim Halil Diken
Özel Gereksinimli Bireylerin Özellikleri 10:35-10:45
8. Erciyes Üniversitesi, Mimarlık Fakóltesi
Doç. Dr. Özlem Parlak Biçer
Sağlık Hizmetlerinde Erişilebilir Mimari 10:45-10:55

Tartışma, Sonuç ve Değerlendirme 10:55-12:00

ÖĞLE YEMEĞİ **12:00-13:00**

İKİNCİ OTURUM

1. Çalışma Gruplarının Oluşturulması 13:00-13:15
2. Çalışma Gruplarının Toplantıları 13:15-15:00

ÇAY/KAHVE MOLASI. **15:00-15:15**

3. Çalışma Gruplarının Sonuç Raporlarının Oluşturulması 15:15-16:50
4. Kapanış 16:50-17:00

EK 1: Çalışma Grupları

Çalışma Grupları

1. Hukuki ve İdari Düzenlemeler Çalışma Grubu

- Dt. K. Cenk Uludoğan
- Doç. Dr. Özlem Parlak Biçer, Erciyes Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi
- Durmuş Doğan, Nihat Sözmen Bakım, Rehab. ve Aile Danışma Merkezi Müdür Vekili
- Dr. Öğr. Üyesi Burak Ak, Mersin Üniversitesi
- Uzm.Dt. Emre ÇULHA

2. Eğitim Modülleri Çalışma Grubu (Diş Hekimi, Eğitici, Bakıcı ve Aile Eğitimi)

- Prof. Dr. İbrahim Halil Diken, Anadolu Üniversitesi, Engelliler Araştırma Enstitüsü Müdürü
- Doç. Dr. Hasan Gürgür, Anadolu Üniversitesi, Özel Eğitim Bölüm Başkanı
- Doç. Dr. Mehmet Yanardağ, Engelliler Araştırma Enstitüsü Müdür Yardımcısı
- Özel Eğitim Uzmanı Ali Kaymak, Anadolu Üniversitesi, Engelliler Araştırma Enstitüsü
- Özel Eğitim Uzmanı Neslihan Canpolat Çiğ
- Sevim Gülseren Taner, Mersin İl Milli Eğitim Özel Eğitim Şube Müdürlüğü, Bütünleştirme Formatörü

3. Özel Bakım Diş Hekimliği Çalışma Grubu

- Prof. Dr. Ertuğrul Sabah, Ege Diş Hekimleri Derneği Başkanı
- Dt. Seher Sabah, Ege Diş Hekimleri Derneği
- Prof. Dr. Cem Doğan, Çukurova Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi Dekan Yard.
- Dr. Nilgün Alpay, Çukurova Üniversitesi Diş Hekimliği Fak. Anesteziyoloji ve Reanimasyon

MERSİN ÜNİVERSİTESİ

17 Ekim 2019

1.ENGELSİZ DİŞLER ÇALIŞTAYI SONUÇ KİTAPÇIĞI

Özel gereksinimli bireylerin ağız bakımının ve diş tedavilerinin uygulanmasında meydana gelen aksaklıkların giderilmesi, var olan imkânların faydalı kullanılması ve özel gereksinimli bireylere yönelik tedavi yöntemlerinin geliştirilmesi için alanında ilk olan 1. Engelsiz Dişler Çalıştayı, 17 Ekim 2019 tarihinde Mersin Üniversitesi Prof. Dr. Uğur Oral Kültür Merkezi'nde yapılmıştır.

Engelsiz Dişler Çalıştayı'nda; Sağlık Bakanlığı, Mersin Kamu Hastaneleri Birliği, Belediye Başkanlıkları, Üniversiteler, Sivil Toplum Örgütleri ve diğer kamu kurum ve kuruluşlarından katılanlar ile özel gereksinimli bireylerin ağız bakımının ve diş tedavilerinin sağlanmasında yaşanan sorunlar multidisipliner bir bakış açısıyla ele alınarak etkili ve çözüm odaklı bir çalıştay sonuç raporu düzenlenmiştir.

AMAÇLARI:

- Özel gereksinimli bireylerin diş tedavilerinin niteliği ve niceliği ile bu bireylere sağlanan hizmetlerle ilgili mevcut durumun belirlenmesi,
- Türkiye'de örgün ve yaygın eğitim kurumlarında eğitim gören ve evde bakım hizmetlerinden yararlanan özel gereksinimli bireylerin ağız ve diş tedavisi ile koruyucu ağız ve diş bakım uygulamalarına erişimlerinin artırılması.
- Özel gereksinimli bireylerin ağız ve diş sağlığını iyileştirmeye yönelik yapılan koruyucu uygulamalarla "ulusal engelli diş sağlığı modelinin" oluşturulması.

KAPSAMI:

Sağlık Bakanlığı ve Üniversite Hastanelerinde verilen diş tedavi hizmetlerinin içerisinde özel gereksinimli bireylere sunulan tedavilerin durum analizi, eksikliklerin

giderilmesi, kamu imkânlarının daha etkili kullanılması ve maliyet azaltıcı politikaların belirlenerek daha etkili, kaliteli hizmet sunulmasıdır.

Anadolu Üniversitesi Engelliler Araştırma Enstitüsü, Çukurova Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Mersin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi, Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ege Ağız Diş Sağlığı ve Diş Hekimleri Derneği, Mersin Ağız ve Diş Sağlığı Hastanesi, Mersin Diş Hekimleri Odası, Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı Mersin İl Müdürlüğü, Mersin Beyaz Ay Derneği, Tarsus Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, Mersin Şehir Hastanesi, Mezitli Kent Konseyi, Özel Yenişehir Hastanesi, Özel Önder Geçer Ağız Diş Sağlığı Polikliniği, Akamer Ağız ve Diş Sağlığı Merkezi, Mersin Halk Sağlığı Toplum Sağlığı ve Göç Birimi, Mersin Ortopedi Engelliler Derneği, Doğu Akdeniz Engelliler Derneği, Engelliler Dernekleri Federasyonu, Nihat Sözmen Bakım Rehabilitasyon ve Aile Danışma Merkezi, Mersin Diş Hekimleri Odası, Erciyes Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Mersin İl Milli Eğitim Müdürlüğü Özel Eğitim Şube Müdürlüğü ve hizmet sunuculardan oluşan toplam 280 kişi 1. Engelsiz Dişler Çalıştayı'na katılmıştır.

ÇALIŞTAYIN HEDEFLERİ:

- Özel gereksinimli bireylere diş hekimliği hizmeti sunumunun tüm basamaklarında yaşanan sorunların tartışılması ve çözüm önerilerinin paylaşılması,
- Özel gereksinimli bireylere sunulan diş hekimliği hizmeti ile ilgili yasal düzenlemelerdeki eksiklerin tartışılması, döner sermaye ödemeleri ve performans değerlendirmesi ile ilgili sorunların ve önerilerin paylaşılması,
- Özel gereksinimli bireylere diş hekimliği hizmeti sunumunda görev alan personel, mobil araç ve çalışma şartlarının değerlendirilmesi, sorunların tespit edilmesi ve çözüm önerilerinin paylaşılması,
- Özel gereksinimli bireylere sunulan diş hekimliği hizmetlerinde çalışan ekibin eğitim ihtiyaçlarının belirlenmesi ve hizmet esnasında yaşanan sorunlar ve çözüm önerilerinin paylaşılması.

ÇALIŞMA GRUPLARI:

Çalıştay öncesinde, grup başkanları ile ön değerlendirme toplantısı yapılmıştır. Bu toplantıda sorunlar değerlendirilmiş ve belirlenen 3 ana başlık altında grup çalışması planlanmıştır. Çalıştay çalışma gruplarında kurumların dengeli bir şekilde temsil edilmesi sağlanmıştır. Her grupta, grup başkanlarının rehberliğinde belirtilen konuların tartışılması ve önerilerin belirtilmesi istenmiştir. Grup başkanları çalışmalarını ve önerilerini tüm katılımcılara sunmuşlar ve katılımcılardan gelen soruları yanıtlamışlardır. Çalıştay taslak sonuç raporu grup başkanlarına duyurularak rapor ile ilgili görüşleri alınmıştır. Tüm çalışmaların sonucunda çalıştayın kesin raporu oluşturulmuştur.

1. HUKUKİ VE İDARİ DÜZENLEMELER ÇALIŞMA GRUBU

2. EĞİTİM MODÜLLERİ ÇALIŞMA GRUBU

3. ÖZEL BAKIM DIŞ HEKİMLİĞİ ÇALIŞMA GRUBU

ÇALIŞMA GRUPLARI SONUÇ RAPORLARI

1. HUKUKİ VE İDARİ DÜZENLEMELER ÇALIŞMA GRUBU SONUÇ RAPORU

SORUNLAR/MEVCUT DURUM

- Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı Özel Eğitim Uygulama Okullarında ve Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı'na bağlı Engelli, Yaşlı, Hasta Bakım kurumlarındaki özel gereksinimli bireyler sağlık kurumlarına taşınamıyor.
- Hastanelerde uygulanan performansa dayalı ağız ve diş sağlığı hizmeti sunmak, sağlanan hizmetin niteliğini düşürüyor.
- Gezici araçlarla sağlanan ağız ve diş tedavisinin yasal dayanağı yok.
- Evde tedavi hizmetlerine gönüllü olan hekimler döner sermaye kaybına uğruyor.

- Evde sağlık hizmetini Sağlık Bakanlığı dışında Büyükşehir ve ile belediyeleri de veriyor. Bu kurumlar araç, gereç ve personel de sunuyor. Bu kurumların ayrı ayrı hizmet vermesi sorunlar yaratıyor.
- Yerel yönetimlerin sunduğu evde ve yerinde tedavi hizmetleri belediye başkanlarının değişimiyle aksıyor.
- Ağız ve diş sağlığı hizmetlerinin yerinde bakım hizmeti olarak sağlanması konusunda yapılan uygulamaların sürdürülebilirliği, araç temini ve masrafların karşılanması gibi nedenlerle sorun oluyor.

ÖNERİLER

- Özel gereksinimli bireye hizmet veren doktorlara ek performans puanı verilebilecek yasal düzenleme yapmak gerekmektedir. Örneğin; zel gereksinimli bireylere sağlık hizmeti veren kamu diş hekimlerine katsayı artışı veya ortalamadan performans ödemesi yapılmalı veya performans kriteri kaldırılmalıdır.
- Ağız diş sağlığı için özel gereksinimli öğrenciler okullardan taşınamıyorsa diş hekimleri, gezici diş bakım araçlarıyla okulları dolaşmalı ve bu durumu mümkün kılacak gerekli yasal düzenlemeler yapılmalıdır.
- Tedavi Hizmetleri Genel Müdürlüğü'ne okulda ve yerinde tedavi için yasal düzenlemeler yapması önerilmelidir.
- Evde sağlık hizmeti, yerinde bakım hizmeti, gezici ağız ve diş sağlığı hizmeti gibi uygulamaların farklı kurumlar yerine tek bir kurumun çatısı altında toplanması sağlanmalı ve bu kurumun hizmet sorumluluğu, görev tanımı, bütçesi ve koşulları detaylı olarak tanımlanmalıdır.
- Evde sağlık hizmeti, yerinde bakım hizmeti, gezici ağız ve diş sağlığı hizmeti gibi uygulamaların kriterleri, hizmetin kime, nasıl, kim tarafından sunulacağı, bu sürecin refakatçisi, taşıma aracı gibi kıstaslar detaylandırılarak yasal düzleme oturtulmalıdır.

- Ağız ve diş sağlığı hizmetlerinin yerinde bakım hizmeti olarak sağlanmasında kullanılacak özel donanımlı araçların özellikleri ve araçlarla ilgili yasal hükümler belirlenmelidir.
- Hangi kanunda nasıl bir düzenleme yapılacağı konusunda çalıştayda sunulan ihtiyaçlar yol gösterici olmalıdır.
- Yapılacak olan kanuni düzenleme; hizmet alıcı, hizmet sunucu ve devleti de koruyup gözetecek şekilde yapılmalıdır.
- Yasal düzenlemelerde bireylerin hizmete erişimi noktasında “Evrensel Tasarım” ilkeleri dikkate alınarak makul uyarlamalar yapılmalıdır.
- Yerinde bakım ve evde sağlık hizmeti gibi hizmetler sağlayan donanımlı araçların kontrolü yerel yönetimler yerine Sağlık Bakanlığı ve İl Sağlık Müdürlüklerinde olmalıdır. Süreklilik ve kurumsallaşma için sürdürülebilirlik sağlanmalıdır.
- Hastanelerde çalışan veya özel kliniklerde hizmet veren diş hekimlerinin özel gereksinimli bireylere ağız ve diş sağlığı hizmetleri sağlamalarına yönelik (döner sermaye, performans, vergi indirimi vb.) teşvikler yapılandırılmalıdır.
- Yerinde ağız ve diş sağlığı hizmeti alacak olanların kimler olduğu, hizmet sunulurken yaşanabilecek sorunlar ve bu sorunların nasıl bertaraf edileceği belirlenmelidir.
- Yerinde ağız ve diş sağlığı hizmetlerinin maliyetini üstlenecek olan kurumlar belirlenmelidir.
- Yerinde ağız ve diş sağlığı hizmetlerinin sağlık alanında olması sebebi ile Sağlık Müdürlüğü ile iş birliği yapılmalıdır.
- Yerinde ağız ve diş sağlığı hizmetleri Sağlık Bakanlığı'nın koordinatörlüğünde yürütülmelidir.
- Diş hekimleri, Sağlık Bakanlığı tarafından verilecek yetki belgesi ile yerinde ağız ve diş sağlığı hizmetlerini verebilmelidir. Bu yetki belgesi gönüllülük usulü ile çalışacak, kamuda çalışmayan diş hekimlerine de verilmeli ve bu kişilerin sunacakları hizmetler de Sağlık Müdürlüklerinin koordinasyonunda ve yine sağlık müdürlüğünün sağlayacağı destek hizmetleri ile sağlanmalıdır.

2. EĞİTİM MODÜLLERİ ÇALIŞMA GRUBU SONUÇ RAPORU

SORUNLAR/MEVCUT DURUM

- Özel gereksinimli bireylere hizmet veren diş hekimlerinde ve diş hekimi adaylarında özel gereksinimli bireylerin özellikleriyle ilgili bilgi eksikliği söz konusu.
- Pek çok diş hekimi, özel gereksinimli bireylerle ilk kez klinik ortamında, ağız ve diş tedavisi sunarken karşılaşılıyor.
- Özel gereksinimli bireyler ağız ve diş tedavisi, doktor ve hastane korkusu gibi sebeplerle kendilerine ve çevresindekilere zarar verebilecek nitelikte davranış problemleri sergileyebiliyorlar.
- Diş hekimleri ve hekim adayları, özel gereksinimli bireylerin tedavisi sırasında karşılaşılabilecekleri davranış problemlerini uygun bir şekilde nasıl çözebilecekleri konusunda bilgi sahibi değil.
- Diş hekimliği fakültelerinde özel gereksinimli bireylere diş tedavisi sağlama konusunda, diş hekimi adaylarını bilgilendirecek teori ve pratiği bir arada sunan bir ders yok.

ÖNERİLER

Hizmet Öncesi Eğitim

- Bakıma gereksinimi olan özel gereksinimli bireylerin özellikleri ve bu bireylere ağız ve diş sağlığı hizmetleri verilirken dikkat edilmesi gerekenler ile ilgili teorik bir seçmeli ders oluşturulmalı ve diş hekimliği fakültelerinde okutulmalıdır.
- Ağız ve diş sağlığı hizmetleri sunulacak olan kitle olarak tanımladığımız özel gereksinimli bireylerle ağız ve diş bakımı staj/uygulama imkânı oluşturulmalıdır.
- Diş hekimliği fakültesi öğrencilerinin özel gereksinimli bireyler hakkında bilgi sahibi olabileceği, birlikte zaman geçirip, bazı ağız ve diş sağlığı uygulamalarını yapabileceği %30 u pratik olan bir ders olmalıdır.

- Diş hekimliği fakültesinde açılması teklif edilen teorik dersin içeriği için Eğitim Fakültelerinde hali hazırda okutulan “Bireysel Farklılıklar” ve “Özel Eğitime Giriş” gibi dersler model alınmalıdır.
- Diş hekimliği fakültesinde açılması teklif edilen teorik dersin temelini özel gereksinimli bireylerde davranış yönetimi ve uygulamalı davranış analizi oluşturmalıdır.
- Diş hekimliğinin diğer branş derslerinde de özel gereksinimli bireylerle ilgili konular ele alınmalıdır.

Hizmet İçi Eğitim/İş Başında Eğitim/Mesleki Gelişim

- Diş hekimlerine “Özel Gereksinimli Bireylerde Davranış Yönetimi” eğitimi verilerek muayenehanelere “otizmlili çocuklara müdahale edilebilir” veya “engelsiz klinik” etiketi verilebilir.
- Özel gereksinimli bireylere hizmet sunumu için akreditasyon sertifikası yapılandırılmalıdır.
- Akreditasyon için Türk Diş Hekimleri Birliği'nin yetkili olması tavsiye edilmektedir. Bu akreditasyon için ilk değerlendirme, izleme ve niteliği sürdürme boyutunda sorumlu kurum Türk Diş Hekimleri Birliği olmalıdır.
- Ailelerin akredite olan doktor ve muayenehaneler ile ilgili listelere ulaşma imkânı sağlanmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylere hizmet verecek olan öğretim üyelerine bu konu hakkında ek eğitimler verilmelidir.
- Özel gereksinimli bireylerin özel diş kliniklerinden ve özel diş hastanelerinden hizmet alma hakkı ile ilgili mevzuatın uygulamasındaki eksikliklerin giderilmesi gerekmektedir.
- Türk Diş Hekimliği Birliği ile akreditasyon süreci hakkında iş birliği yapılarak, diş hekimlerine yönelik eğitim müfredatı hazırlama konusunda koordinasyon sağlanmalıdır.

Ağız ve Diş Sağlığı Hizmetlerinin Niteliğini Geliştirme

- Ağız ve diş sağlığı hizmetleri sunarken uygulanan anestezinin ücretlendirmesi için özel gereksinimli bireyin risk durumu belirlenmeli ve ücretlendirme bu risk durumuna göre yapılmalıdır.
- Millî Eğitim Bakanlığı'na bağlı okullarda eğitim gören tüm özel gereksinimli öğrencilere ulaşmak için bakanlık ile iş birliği protokolü yapılmalıdır.
- Özel gereksinimli bireyler ile hekimlerin ve hekim adaylarının kaynaşmalarını sağlayacak sosyal etkinlikler programlanmalıdır.
- Diş hekimlerine ve diş hekimi adaylarına, özel gereksinimli bireylere hizmet sunma anlamında profesyonel olma, ihtiyaç duyulan hizmeti sunmayı bir görev olarak algılamayı sağlayacak mesleki etik algısı benimsetilmelidir.
- Türk Diş Hekimleri Birliği, Millî Eğitim Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı'nın ilgili birimleri, meslek içi eğitim ve çeşitli etkinlikler düzenleyerek özel gereksinimli bireylerin ağız ve diş sağlığının önemi ile ilgili toplumsal farkındalık artırılmalıdır.
- Özel gereksinimli bireylere yerinde sunulan diş sağlığı hizmetlerinin daha etkili olduğu Adana, Mersin ve İzmir saha çalışmalarıyla ortaya konulmuş bir bulgudur. Ayrıca, saha çalışmalarına göre; özel gereksinimli bireylerin buldukları yerden hastane ortamına gitmesi sorunlu bir süreçtir ve bu bireylerin alıştıkları doğal ortamlarında tedavi edilmeleri bireylerin kendilerini daha güvende hissetmelerini sağlamaktadır. Bu nedenlere bağlı olarak, özel gereksinimli bireylere sunulacak sağlık hizmetlerinin yerinde hizmet şeklinde uygulanması ile ilgili usul ve esasların gözden geçirilmesi ve gerekli düzenlemelerin yapılması gerekmektedir. Bu konuda İl Sağlık Müdürlüklerinde koordinasyon birimi kurulmalı ve gerekli personel desteği için düzenlemeler yapılmalıdır.
- Önleyici diş hekimliği çerçevesinde özel gereksinimli bireylerin ailelerine okullarda ağız ve diş bakımı eğitimleri verilmeli ve ağız ve diş sağlığı ile ilgili bilinçlendirme çalışmaları yapılmalıdır.

3. ÖZEL BAKIM DIŞ HEKİMLİĞİ ÇALIŞMA GRUBU

SORUNLAR/Mevcut Durum

- Diş hekimleri özel gereksinimli bireylerin ağız ve diş bakımının normal gelişen bireylere göre daha uzun sürmesinden dolayı özel gereksinimli bireylere tedavi için ayrılan süreyi zaman kaybı olarak görebilmektedir.
- Özel gereksinimli bireylere sağladıkları diş tedavisinin uzun sürmesine karşılık hekim kazancında bir farklılık olmamasının bu tür hastaları almada hekimlerin motivasyonunun kırılmasına sebep olmaktadır ve bir süre sonra hekimler bu tür hastalarla ilgilenmek istemeyebilmektedir.
- Diş hekimliği fakültelerinde eğitim gören öğrencilerin eğitimleri sırasında özel gereksinimli bireylerle ilgili bilgi ve uygulama yetersizlikleri bulunmaktadır. Bu uygulama yetersizlikleri, diş hekimliği fakültelerindeki öğrenciler için hekimliğe geçtiklerinde, özel gereksinimli bireylere tedavi hizmeti sunma noktasında engel oluşturmaktadır.
- Özel gereksinimli bireylerin ailelerinin de ağız diş sağlığı konusunda sorunlar yaşadıkları görülmektedir.
- Özel gereksinimli bireylerin ailelerinin bu bireylerin diyetlerine dikkat etmemesi, diş fırçalama alışkanlığını kazandırmaması ağız ve diş problemlerinin bu bireylerde çok sık görülmesine neden olabilmektedir.
- Özel gereksinimli bireylerin hastane korkusu, tedavi ve ortam korkusu bu bireylerin kendilerine veya etrafındakilere zarar verme boyutuna ulaşabilmektedir.
- Ağız ve diş sağlığı hizmeti sağlamak için özel eğitim okullarında, genel eğitim okullarındaki özel eğitim sınıflarında ve kaynaştırma sınıflarında eğitim gören özel gereksinimli öğrencilere ulaşmada sıkıntılar yaşanmaktadır.
- Özel gereksinimli bireyler tedavi olabilecekleri kurumlara ulaşımında sorunlar yaşamaktadır.
- Özel gereksinimli bireylerin ağız ve diş tedavisi alacakları mekânlara erişimlerinde ve bu mekânların tasarım-yapım-planlamasında sorunlar bulunmaktadır.

- Özel gereksinimli bireylerin ağız ve diş tedavilerinin genel anestezi altında yapılabilmesi bu durumun suiistimalini beraberinde getirmiştir. Pratikte ücretsiz tedavi hizmeti ile sunulmayan bu uygulama çok yüksek tutarda faturalara sebep olmaktadır.

B. ÖNERİLER:

- Özel gereksinimli bireylere kamu kurumlarının hizmet vermesi gereklidir. Örneğin Mersin Ağız Diş Sağlığı Merkezi'nde genel anestezi altında haftalık ortalama 15 hasta tedavisi gerçekleştirilebiliyor. 100 özel gereksinimli çocuğun ortalama 20'sinin genel anestezi ile tedavi olmak zorunda olduğu düşünüldüğünde mevcut alt yapı problemleri gündeme gelmektedir. Özel gereksinimli bireylere daha yüksek kapasitede ağız ve diş tedavisi hizmetlerinin verilebilmesi için bu alt yapı problemlerinin çözülmesi gerekmektedir.
- Genel anestezi ile yapılan bir diş çekimine 30 TL ödeniyor, tedavi için 60 TL ödeniyor, anestezi için 18 TL ödeniyor. Sağlık Uygulamaları Tebliği'ne (SUT) göre yapılan bu işlemde anestezi personeline harcanan %30'luk çok az bir oran olarak karşımıza çıkıyor. Bu konuda tedaviye katılan tüm personel göz önünde tutularak süreçlerle ilgili düzenlemelerin yapılması gerekmektedir.
- Özel gereksinimli bireylere anestezi uygulanarak yapılan ağız ve diş tedavileri hekimler için büyük bir risk teşkil etmektedir. Bu tür tedavilerin ücretlendirilmesinin Amerikan Anestezi Uzmanları Derneği'nin (ASA) risk sınıflamasına göre yapılması gerekmektedir.
- Yasal düzenlemelerde bireylerin ağız ve diş tedavi hizmetlerine ulaşımını ve erişimini kolaylaştırmak için "Evrensel Tasarım" ilkeleri dikkate alınmalıdır.
- Özel gereksinimli bireyler için ağız ve diş tedavisi hizmetlerini özel çalışan diş hekimlerinden almak isteyen ailelerin oranının da çok yüksek olduğu göz önünde bulundurularak, bu hastaların özel sektör diş hekimleri tarafından hizmet almalarının kolaylaştırılması ve teşvik edilmesi gerekmektedir.
- Ağız ve diş tedavisi hizmetlerinde görev alan tüm personele özel gereksinimli bireylerde davranış yönetimi eğitimlerinin verilmesi gerekmektedir.

- Koruyucu diş hekimliği çalışmalarının bir parçası olarak, ailelerin bilinçlendirilmesi gerekmektedir.
- Hekimler, özel gereksinimli bireylerin ağız ve diş tedavilerini yaparken maliyeti arttırdığı için genel anesteziyi tercih etmemektedir ve bu bireyler ayakta tedavi hizmetleri çerçevesinde hizmet almaktadır. Bu konuda özel sektörde diş hekimlerine genel anestezi ortamında işlem yapılabilecek altyapı ve maliyetler konusunda düzenlemeler gerekmektedir.
- Özel gereksinimli bireylerin ağız ve diş tedavisi alacakları mekânlarda, ISO, TSE standartları çerçevesinde gerekli düzenlemelerin yapılması önemlidir.
- Ağız ve diş sağlığı kliniklerinin erişilebilir mimariye uygunluğunun sağlanması için ilgili meslek alanları ile iş birliği yapılmalıdır.
- Mevcut eski yapılarda bulunan ve yeni yapıp da ruhsatlandırılacak olan diş hekimi muayenehanelerinde mutlak surette özel gereksinimli bireylere yönelik mekânsal düzenlemeler yapılmalıdır ve denetimlerle bu durumun kontrolü sağlanmalıdır.
- Eski yapı stoklarında yer alan diş hekimi muayenehanelerinde gerekli mekânsal düzenlemelerin yapılabilmesi için, erişilebilirlik sorunları olan muayenehanelere belirli bir süre tanınmalı ve tanınan bu süre zarfında mekânsal erişilebilirlik ile ilgili düzenlemeler yapılmaz ise ilgili mevzuata dayandırılarak sırası ile uyarı, para cezası, belirli süre ile hizmetten men vs. gibi yaptırımlar koyulmalıdır.
- Diş hekimi muayenehaneleri ve özel kliniklerle ilgili mevzuatta mekânsal düzenlemelere yönelik maddeler tekrar ele alınmalı; otoparklardan, bina girişlerine, yatay ve düşey sirkülasyonlardan, muayenehane ve ıslak zeminlere kadar erişim planlanmalıdır.

ÇALIŞTAY SONUCU:

- Özel gereksinimli bireylere sunulan diş hekimliği hizmetlerindeki hukuki ve idari, eğitim ve özel bakım diş hekimliği sorunlarının saptanarak çözüm önerilerinin getirildiği Mersin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi I. Engelsiz Dişler Çalıştayı başarılı bir şekilde gerçekleştirilmiştir.
- I.Engelsiz Dişler Çalıştayı'nın sonuç bildirgesi, "engelsizdisler.mersin.edu.tr" ile Mersin Üniversitesi Diş Hekimliği Fakültesi web sitesine yüklenecek ve başta tüm katılımcı üniversite rektörlükleri olmak üzere ilgili kurum ve kuruluşlarla paylaşılacaktır.

ÇALIŞTAY YÖNETİM VE YÜRÜTME KURULU

Dt. K. Cenk ULUDOĞAN	Prof. Dr. Ahmet ÇAMSARI
Prof. Dr. Nazım GÜMÜŞ	Dr. Öğr. Üyesi Burak AK
Prof. Dr. İbrahim Halil DİKEN	Prof. Dr. Hasan GÜRGÜR
Prof. Dr. Ertuğrul SABAH	Prof. Dr. Cem DOĞAN
Uzman Diş Hekimi Emre ÇULHA	Özel Eğit. Uzm. Neslihan CANPOLAT ÇIĞ
Yunus FİDAN Fakülte Sekreteri	

EK I: ÇALIŞTAY PROGRAMI
EK II: KATILIMCI LİSTESİ

